

Sygn. akt VII U 2518/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 marca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku

VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Elżbieta Zabrocka

Protokolant: st. sekr. sądowy Alina Bastuba

po rozpoznaniu w dniu 5 marca 2014 r. w Gdańsku

sprawy E. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek odwołania E. D.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

z dnia 28 października 2013 r. nr (...) -1

z dnia 05 listopada 2013 r. nr (...) -1

1. zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. z 5 listopada 2013r i orzeka, że wnioskodawca E. D. nie jest zobowiązany do zwrotu pobranego świadczenia emerytalnego za okres od 01.10.2013r do 31.10.2013r w kwocie 1.845,25 (tysiąc osiemset czterdzieści pięć 25/100) złotych oraz dodatku pielęgnacyjnego w kwocie 203,50 (dwieście trzy 50/100) złotych,
2. umarza postępowanie w pozostałym zakresie.

/ na oryginale właściwy podpis/

Sygn. akt VII U 2518/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 05 listopada 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych działając na podstawie art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2013.1440 j. t.) oraz art. 84 ust. 1, ust. 9 i 11 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 2013. 1442 j. t.) Zakład Ubezpieczeń Społecznych zobowiązał E. D. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 01 października 2013 roku do 31 października 2013 roku opiewających na kwotę 1845,25 zł oraz dodatku pielęgnacyjnego w kwocie 203,50 zł . Jednocześnie pozwany uchylił decyzje wydaną w dniu 28 października 2013 roku.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł wnioskodawca E. D..

W odpowiedzi na odwołanie wnioskodawcy pozwany w całości podtrzymał dotychczasowe stanowisko, zaprezentowane w treści zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczona I. D. , urodzona w dniu (...), od dnia 01.10.1990 roku jest uprawniona do emerytury.

okoliczności bezsporne, vide: akta rentowe : wniosek o przyznanie emerytury – k. 2, decyzja pozwanego z dnia 14 lutego 1991 roku – k. 12,

Postanowieniem z dnia 06 marca 2013 roku Sąd Okręgowy W Gdańsku ubezwłasnowolnił, całkowicie I. D. z powodu zaburzeń psychicznych, o czym orzekł w punkcie pierwszym postanowienia. W punkcie drugim Sąd Okręgowy ustanowił dla I. D. doradcę tymczasowego w osobie E. D. . Wskazane wyżej postanowienie stało się wykonalne co do punkt 2 w dniu 22 sierpnia 2013 roku.

dowód: akta rentowe : postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 06 marca 2013 r. – k. 60

dowód: akta sprawy : postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 06 marca 2013- k. 3

W dniu 27 sierpnia 2013 roku mąż ubezpieczonej E. D. zwrócił się do pozwanego z wnioskiem o dokonywanie comiesięcznych wypłat przysługujących I. D. świadczeń emerytalnych począwszy od miesiąca września 2013 roku na podane przez konto bankowe. W uzasadnieniu odwołujący się podniósł, iż w dniu 06 marca 2013 roku na mocy postanowienia Sądu Okręgowego ubezpieczona I. D. została ubezwłasnowolniona całkowicie. Wskazał nadto, iż E. D. został ustanowiony doradcą tymczasowym dla żony.

Pismem z dnia 30 sierpnia 2013 roku pozwany poinformował odwołującego, iż w związku ze złożonym wnioskiem świadczenie należne I. D. począwszy od października 2013 roku przekazywane będzie na wskazane przez niego konto bankowe.

dowód: akta rentowe : wniosek E. D. – k. 51-52, pismo pozwanego z dnia 30 sierpnia 2013 r. – k. 62,

dowód : akta sprawy : pismo pozwanego z dnia 30 sierpnia 2013 r. – k.4,

W dniu 28 kwietnia 2013 roku ubezpieczona I. D. wniosła apelację od postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 06 marca 2013 roku.

Dnia 09 października 2013 roku pozwany zwrócił się do skarżącego E. D. o zwrot emerytury przysługującej I. D. za miesiąc październik 2013 roku, uznając, iż skarżący pobrał nienależne świadczenie

Kwotę emerytury za powyższy okres wraz z odsetkami pozwany przekazał w dniu 18 .10.2013r. I. D..

Postanowieniem z dnia 21 października 2013 roku Sąd Okręgowy w Gdańsku upoważnił doradcę tymczasowego uczestniczki I. D.- E. D.do reprezentowania uczestniczki oraz zarządu jej majątkiem, w tym także do pobierania emerytury oraz innych świadczeń wypłacanych z ubezpieczenia społecznego.

dowód: akta rentowe : apelacja ubezpieczonej – k. 64 -66, pismo pozwanego z dnia 09 października 2013 r. – k. 70, pismo z 11.10.2013r. k. 74 , postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 21 października 2013 r. – k. 80,

dowód: akta sprawy : pismo pozwanego z dnia 09 października 2013 r.- k. 5, postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 21 października 2013 r.- k. 11

Decyzją z dnia 28 października 2013 roku pozwany zobowiązał skarżącego do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń emerytalnych za okres od 01 października 2013 roku do 31 października 2013 roku w kwocie 2.227, 50 zł oraz dodatku pielęgnacyjnego w kwocie 203,50 zł.

Kolejną decyzją z dnia 05 listopada 2013 roku, na podstawie art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2013.1440 j. t.) oraz art. 84 ust. 1, ust. 9 i 11 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 2013. 1442 j. t.) Zakład Ubezpieczeń Społecznych zobowiązał E. D. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 01 października 2013 roku do 31 października 2013 roku opiewających na kwotę 1845,25 zł oraz dodatku pielęgnacyjnego w kwocie 203,50 zł . Jednocześnie pozwany uchylił decyzję z dnia 28 października 2013 roku.

dowód: akta rentowe : decyzja pozwanego z dnia 28 października 2013 r. – k. 85, decyzja pozwanego z dnia 05 listopada 2013 r. – k. 84

dowód: akta sprawy : decyzja pozwanego z dnia 28 października 2013 r. – k. 14, decyzja pozwanego z dnia 05 listopada 2013 r. – k. 15

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentacji zgromadzonej w aktach sprawy, w aktach pozwanego organu emerytalnego, której prawdziwość i rzetelność nie była przez żadną ze stron kwestionowana. Sąd również nie znalazł podstaw do podważenia jej wiarygodności z urzędu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W ocenie Sądu Okręgowego odwołanie wnioskodawcy E. D. jest zasadne i zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem niniejszego postępowania była kwestia oceny legalności decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 05 listopada 2013 roku. Wobec powyższego Sąd badał, czy pobrane przez odwołującego świadczenie emerytalne wraz z dodatkiem pielęgnacyjnym przysługujące I. D. za miesiąc października stanowiło nienależnie pobrane przez E. D. świadczenie.

Podkreślenia wymaga, iż w toku sprawy wnioskodawca nie kwestionował, aby takie świadczenie pobrał. W związku z powyższym w/w okoliczność nie stanowiła przedmiotu sporu między stronami.

Wyjaśnienia wymaga, zgodnie z art. 138 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku (Dz. U. 2013. 14440 j. t.) o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dalej : ustawa , osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Za nienależnie pobrane świadczenia w uważa się:

1. świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
2. świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

W myśl ust 3 cytowanego przepisu nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się również świadczenia wypłacone z przyczyn niezależnych od organu rentowego osobie innej niż wskazana w decyzji tego organu.

W art. 138 ust 3 ustawy przewidziano dwie przesłanki uznania świadczenia za nienależnie pobrane: fakt wypłacenia świadczenia osobie innej niż wskazana w decyzji ZUS oraz zaistnienie powyższego stanu rzeczy z przyczyn niezależnych od organu rentowego. Organ rentowy nie musi wykazywać udzielenia stosownego pouczenia lub też świadomego wprowadzenia go w błąd przez osobę, która pobrała świadczenie. W związku z powyższym nie każde wypłacenie świadczenia osobie innej niż adresat decyzji stanowić będzie nienależne pobranie. Ponadto art. 138 ust. 3 ustawy nie znajdzie zastosowania, o ile osoba nieuprawniona otrzyma świadczenie w wyniku błędu organu rentowego. (za: Kidyba A. , Gawlik Z., Janiak A. , Jedliński A., Kopaczyńska – Pieczeniak K., Niezbecka E., Sokołowski T. Kodeks Cywilny – komentarz).

Dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy istotne znaczenie ma to, czy istniały jakiegokolwiek podstawy w ustalonym stanie faktycznym do przekazania emerytury należnej za październik 2013r. I. D. na inne konto, niż wskazane przez nią dotychczas tj. na konto jej męża ustanowionego doradca tymczasowym.

Osoba, dla której ustanowiony został doradca tymczasowy, ma ograniczoną zdolność do czynności prawnych (art. 549 k.p.c.).

W myśl art. 21 kodeksu cywilnego osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych może bez zgody przedstawiciela ustawowego rozporządzać swoim zarobkiem, chyba że sąd opiekuńczy z ważnych powodów postanowi inaczej.

Jak słusznie wskazuje doktryna ograniczenie kompetencji do samodzielnego rozporządzania zarobkiem takiej osoby należy wyłącznie do kompetencji sądu, który po stwierdzeniu, że przemawiają za tym ważne powody, może ograniczyć albo wyłączyć rozporządzanie zarobkiem przez osobę o ograniczonej zdolności do czynności prawnych.

(za: Kidyba A., Gawlik Z., Janiak A., Jedliński A., Kopaczyńska – Piecziak K., Niezbecka E., Sokołowski T. Kodeks Cywilny – komentarz)

Przenosząc powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy Sąd Okręgowy uznał, iż emerytura pobrana w październiku 2013 roku przez wnioskodawcę, którego zwrotu domaga się pozwany, stanowi wprawdzie nienależnie pobrane przez E. D. świadczenie jego żony I. D., brak jest jednakże podstaw do domagania się jego zwrotu wobec braku spełnienia wszystkich przesłanek.

Nie budziło bowiem wątpliwości Sądu, iż wnioskodawca nie był osobą uprawnioną do poboru świadczenia emerytalnego wraz z dodatkiem pielęgnacyjnym za miesiąc październik 2013 roku. Biorąc pod uwagę fakt, iż na skutek wniesionej apelacji postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 06 marca 2013 roku w przedmiocie ubezwłasnowolnienia całkowitego ubezpieczonej nie uprawomocniło się (od 22 sierpnia 2013 roku było wykonalne tylko co do punktu 2) – I. D. w październiku 2013 roku posiadała ograniczoną zdolność do czynności prawnych – bowiem posiadała status prawny osoby ubezwłasnowolnionej częściowo. Powyższe – mając na uwadze treść art. 21 kodeksu cywilnego – oznacza że ubezpieczona była uprawniona do samodzielnego dysponowania swoim zarobkiem. Podkreślenia wymaga, iż świadczenie emerytalne stanowi substytut wynagrodzenia za pracę – w związku z powyższym pozwany zobowiązany był wypłacać świadczenie rentowe do rąk ubezpieczonej, czyli na wskazane przez nią konto, na które świadczenie było dotychczas przekazywane.

W ocenie Sądu Okręgowego do wypłaty świadczenia emerytalnego wraz z dodatkiem pielęgnacyjnym na konto doradcy tymczasowego I. D. – E. D. doszło wyłącznie na skutek błędu organu rentowego. Dokonując w/w czynności pozwany wykazał się rażąco nieznajomością przepisów prawa. Podkreślenia wymaga także, iż nieznajomość przepisów prawa przez pracowników Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie może, ze względów oczywistych, być uznana za przyczynę od organu niezależną.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy uznał, iż w przedmiotowej sprawie nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 138 ust. 3 ustawy. Mimo, że niewątpliwie wypłata świadczenia nastąpiła do rąk innej osoby niż adresat decyzji, to wypłata ta nie była następstwem okoliczności niezawinionych przez pozwanego.

Niespełnienie jednej z łącznie wymaganych przesłanek określonych w ust. 3 art. 138 ustawy sprawia, że decyzja pozwanego domagająca się zwrotu przez E. D. pobranego świadczenia jest wadliwa.

W konkluzji Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w związku z cytowanymi wyżej przepisami zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego z dnia 05 listopada 2013 r. i orzekł, iż wnioskodawca E. D. nie jest zobowiązany do zwrotu pobranego świadczenia emerytalnego za okres od 01 października 2013 roku do 31 października 2013 roku w kwocie 1.845,25 oraz dodatku pielęgnacyjnego w kwocie 203,50 zł.

Na podstawie art. 355 k.p.c. Sąd umorzył natomiast postępowanie w zakresie odnoszącym się do decyzji z dnia 28 października 2013r. , która to decyzja została wyeliminowana z obrotu poprzez uchylene.

SSO Elżbieta Zabrocka